

Vlaams actieplan Suïcidepreventie III

Commissie Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding
10/10/2023

Prof. Dr. Gwendolyn Portzky – Kirsten Pauwels – Eva Vande Gaer, VLESP

Traject naar VAS III

VAS I (2006-2010)

Gezondheidsdoelstelling:

De sterfte door zelfdoding bij mannen en vrouwen moet tegen 2010 verminderd zijn met 8% ten opzichte van 2000.

Eindevaluatie: Doelstelling gehaald

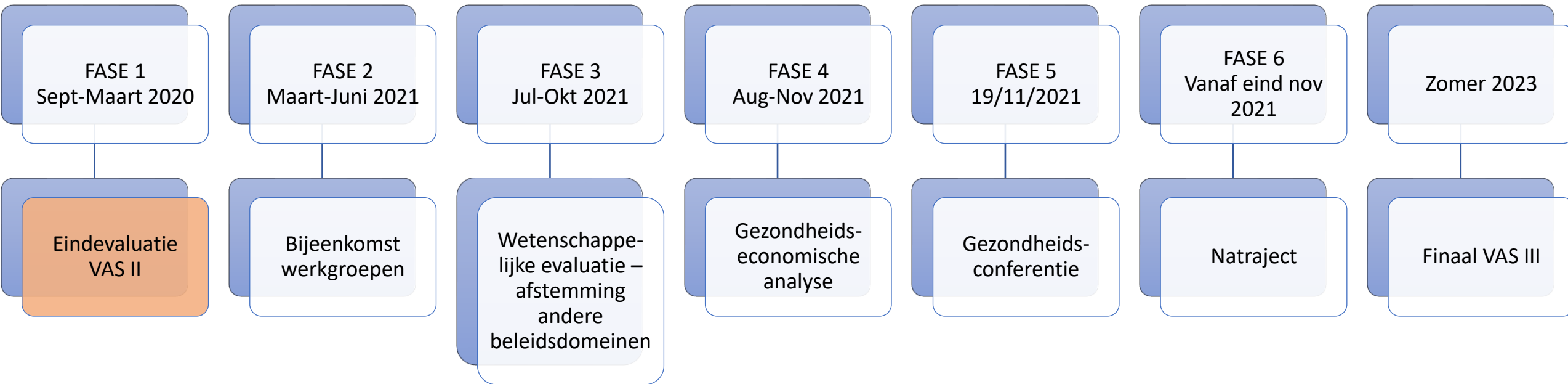
VAS II (2012-2020)

Gezondheidsdoelstelling:

De sterfte door zelfdoding bij mannen en vrouwen moet tegen 2020 verminderd zijn met 20% ten opzichte van 2000.

Eindevaluatie: Doelstelling gehaald

Traject naar VASIII

Meer info:

[Gezondheidsconferentie suïcidepreventie 2021](#)

Evaluatie VAS II

- Gezondheidsdoelstelling
- Strategieën VASII vs evidence-based internationale strategieën
- Vooropgestelde acties VAS II + nieuwe/bijkomende acties (opvolging noden)
 - Evaluatie gerealiseerde acties:
 - Onderbouwing
 - Bereik
 - Tevredenheid
 - Effectiviteit
- SWOT-analyse

- Aanbevelingen/noden voor VAS III
- Welke acties verder meenemen (continuerend) VASIII

Evaluatie gezondheidsdoelstelling na VAS II

- Gezondheidsdoelstelling **gehaald**: 28,85% minder suïcides op basis van cijfers 2020 tov referentiejaar 2000 (Bron: Agentschap Zorg en Gezondheid)
- Weinig verschil mannen-vrouwen
 - Mannen: daling van 28,55%
 - Vrouwen: daling van 29,67%

Tabel 1: Direct gestandaardiseerd sterftecijfer (ASR-E) door zelfdoding (per 100.000 inwoners), Vlaams Gewest, 2000 – 2020 (Bron: Agentschap Zorg en Gezondheid)

Geslacht	2000	2005	2010	2015	2017	2018	2019	2020
Totaal	20,2	18,6	17,2	16,3	14,9	15	14,7	14,9
Mannen	30,6	28,7	25,8	23,9	22,2	22,6	21,8	21,9
Vrouwen	11,2	9,8	9,3	9,1	8,3	7,7	7,5	7,9

Gezondheidsdoelstelling gehaald

- Mannen 15-29 jr (-48,9%)
- Vrouwen 30-44 jr (-44,7%)
- Mannen 30-44 jr (-27,1%)
- Vrouwen 45-59 jr (-22,9%)
- Vrouwen 60-74 jaar (-27,5%)
- Mannen 60-74 jr (-37,8%)
- Vrouwen 75+ (-27,5%)
- Mannen 75+ (-37,8%)

Gezondheidsdoelstelling niet gehaald:

- Vrouwen 15-29 jaar (-15,02%)
- Mannen 45-59jr (-13,05%)

- Suïcidepogingen: significante daling van 25,4% in 2020 tov referentiejaar 2000 (Bron: Eenheid voor Zelfmoordonderzoek, UGent)
- Conclusie: Gezondheidsdoelstelling gehaald, wel rekening houden met bepaalde leeftijdsgroepen
 - Eerder uitzonderlijk in vergelijking met andere landen; meeste halen target niet (enkel Japan en VS in de jaren '90; Fox et al, 2020)

**MAAR nog steeds bijna 3 zelfdodingen en 25 pogingen per dag in Vlaanderen.
Vlaams suïdecijfer 1,35x hoger dan EU-gemiddelde.
Suïcidepreventie blijft zeer nodig!**

SWOT – evaluatie VAS II (VLESP, 2021)

Noden voor VASIII

- Aparte strategie rond (snellere) registratie
- Specifieke methodieken voor suïcidale jongeren
- Kortdurende interventiemethodiek voor suïcidale personen
- Meer aandacht en acties voor de setting werk
- Specifieke methodieken rond (snelle) postventie
- Blijvend belang van stigma doorbreken / bevorderen hulp zoeken
- Strategie / meer acties rond beperken van middelen
- Aansluiting tussen laagdrempelige (online) hulp en reguliere hulpverlening

Nieuwe strategieën VAS III

- **Strategie 1 – Suïcidepreventie bij de hele bevolking**

- Geestelijke gezondheidsbevordering: versterken beschermende factoren (bv. coping)
- Doorbreken van stigma psychische problemen
- Aanmoedigen van hulp zoeken
- Veilig bespreekbaar maken van suïcide in maatschappij en media
- Beperken van middelen

- **Strategie 2 – Deskundigheidsbevordering bij professionelen en sleutelfiguren** (via informatie, ondersteuning, richtlijnen, training en beleid)

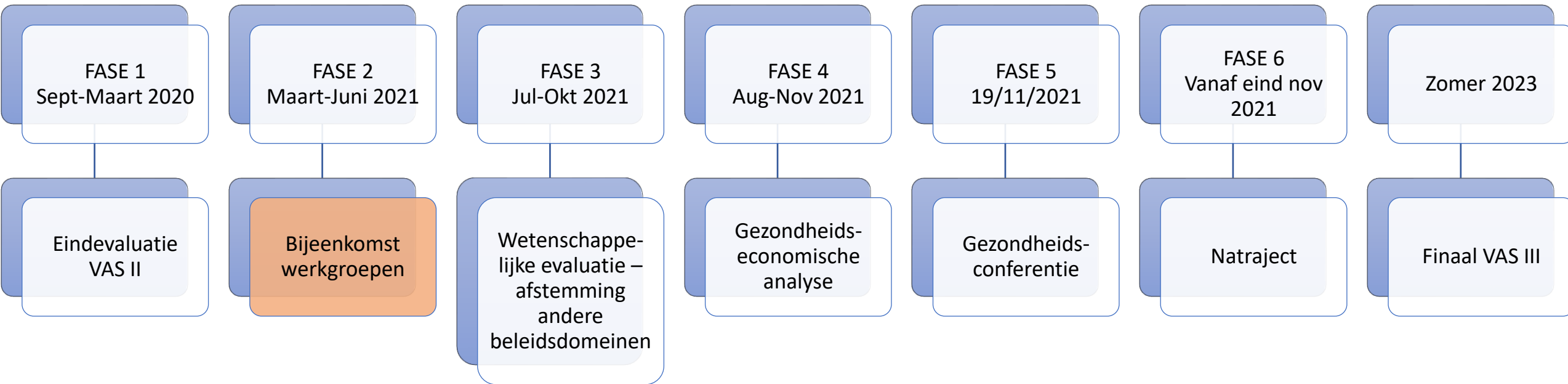
- Settinggericht werken (bv. onderwijs – werkvloer – penitentiaire instelling – zorg & welzijn)

- **Strategie 3 – Suïcidepreventie bij kwetsbare groepen**

- Op basis van socio-demografie:
 - jongeren, ouderen
 - Mannen
 - LGBT
 - Werk- en financiële situatie (o.a. alertheid voor kwetsbare beroepsgroepen)
 - Gedetineerden
- Mensen met psychische 'klachten'

- **Strategie 4 – Preventie bij suïcidale personen & ondersteuning naasten**
 - Laagdrempelige informatie en hulp: telefonisch, online, face-to-face
 - Ontwikkeling en implementatie van interventies m.b.t. de detectie en behandeling van suïcidale gedachten en gedrag bv. behandelvormen, zorg na een poging
 - Zorgcontinuïteit bevorderen
- **Strategie 5 - Postventie na suïcide & ondersteuning nabestaanden**
 - Laagdrempelige informatie en hulp
 - Lotgenotencontact
 - Ondersteuning bij postventie na een suicide
- **Strategie 6 - Onderzoek, monitoring cijfers, evaluatie actieplan**
 - Onderzoek naar suïcidaliteit, risicogroepen, effectiviteit van acties
 - Actuele suïcideregistratie
 - Continue evaluatie van noden en acties

Traject naar VASIII

Meer info:

[Gezondheidsconferentie suïcidepreventie 2021](#)

Noden vanuit het werkveld: werkgroepen

UNIVERSELE PREVENTIE

- Vlaams Expertisecentrum Suïcidepreventie
- Suïcidepreventiewerking van de Centra voor Geestelijke Gezondheidszorg
- Centrum ter Preventie van Zelfdoding
- Vlaamse Logos
- Fonds Ga voor Geluk
- Rode Kruis Vlaanderen (EHBP)
- Mutualiteiten
vertegenwoordigd door CM
- Vlaams Apothekersnetwerk
- Vlaams Instituut Gezond Leven
- Infrabel
- The Human Link
- Steunpunt Geestelijke Gezondheid
- Partnerorganisatie Geestelijke Gezondheidsbevordering

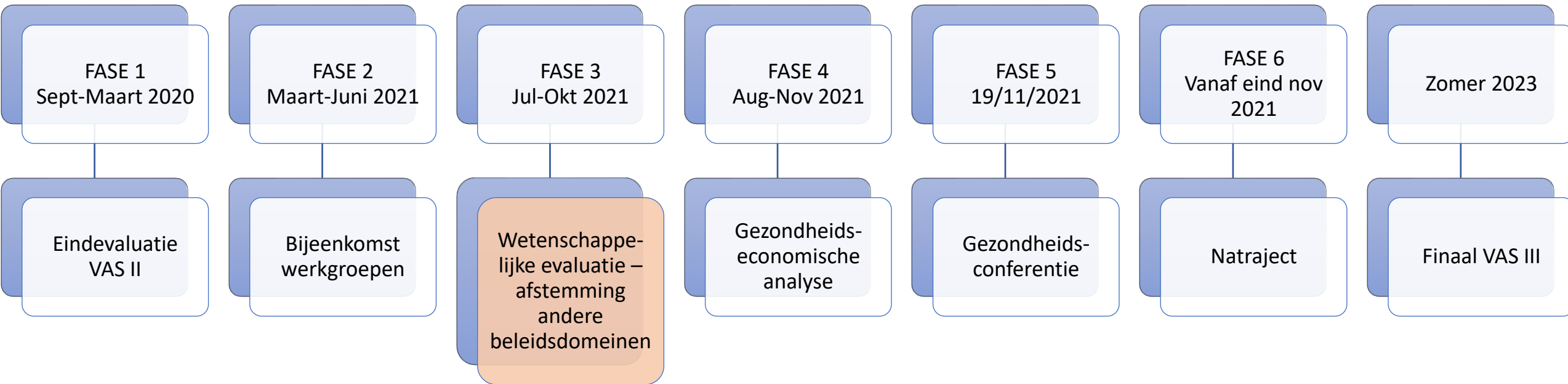
SELECTIEVE PREVENTIE

- Vlaams Expertisecentrum Suïcidepreventie
- Suïcidepreventiewerking van de Centra voor Geestelijke Gezondheidszorg
- Centrum ter Preventie van Zelfdoding
- Werkgroep Verder
- Patiëntenkoepel Opgang
- Familieplatform
- Domus Medica
- Doctors4doctors
- UGent
- Awel
- VDAB
- Tele-Onthaal
- çavaria
- Yoka
- CLB
- JAC (CAW)
- DZYO
- Ambrassade
- Vlaamse Ouderenraad
- Netwerk tegen armoede
- Boeren op een Kruispunt
- Instituut voor Landbouw-, visserij- en voedingsonderzoek
- Lucas KU-Leuven
- Vlaamse Vereniging van Studenten
- Vlaams Instituut voor de Eerste Lijn
- Externe Diensten voor Preventie en Bescherming op het Werk, vertegenwoordigd door IDEWE

GEÏNDICEERDE PREVENTIE

- Vlaams Expertisecentrum Suïcidepreventie
- Suïcidepreventiewerking van de Centra voor Geestelijke Gezondheidszorg
- Centrum ter Preventie van Zelfdoding
- Vlaamse Vereniging van Klin Psychologen
- Zorgnet-Icuro
- Vzw Tout Bien
- Afgevaardigde Mobiele crisis Teams
- Centrum Geestelijke Gezondheidszorg – afdeling Suïcidepreventie
- OPGanG – Vlaams Patiëntenplatform
- Familieplatform
- Eenheid voor Zelfmoordonderzoek
- PZ Multiversum
- PAAZ UZ Gent
- Zorgnet Icuro
- NVKVV vzw Beroepsorganisatie voor verpleegkundigen
- PsychoTherapeutisch Centrum Rustenburg
- Vlaamse Vereniging voor Psychiatrie
- Vlaamse Vereniging voor Kindergeneeskunde
- Adjunct Federaal Coördinator GGZ

Traject naar VASIII

Meer info:

[Gezondheidsconferentie suïcidepreventie 2021](#)

Wetenschappelijke evaluatie acties

- **Doelstelling:**

Prioriteitsstelling van werkgroepen aanvullen met wetenschappelijke evidentie

- **Werkwijze:**

Scores volgens Level van evidentie (CEBM levels of evidence)

- + Gestandaardiseerde scores Haalbaarheid, Bereik, Nood volgens de werkgroepen
- + Score op innovatie

= **Totaalscore**

- ▶ Top 3 per strategie
 - ▶ Input voor Gezondheidseconomische evaluatie

Wetenschappelijke onderbouw

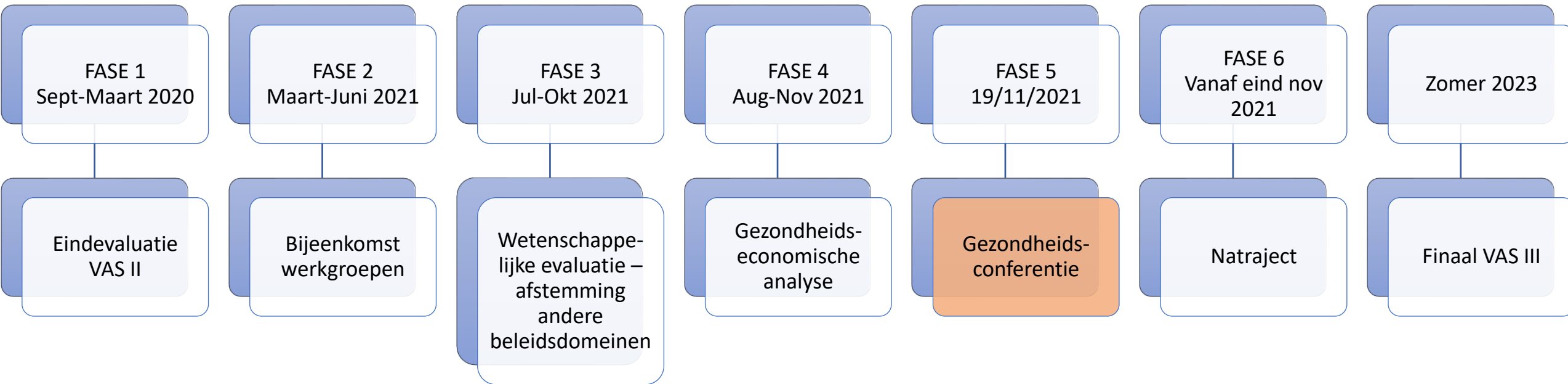
Bron: Oxford Centre for Evidence Based Medicine 2011 – levels of evidence

Question	Step 1 (Level 1*)	Step 2 (Level 2*)	Step 3 (Level 3*)	Step 4 (Level 4*)	Step 5 (Level 5)
How common is the problem?	Local and current random sample surveys (or censuses)	Systematic review of surveys that allow matching to local circumstances**	Local non-random sample**	Case-series**	n/a
Is this diagnostic or monitoring test accurate? (Diagnosis)	Systematic review of cross sectional studies with consistently applied reference standard and blinding	Individual cross sectional studies with consistently applied reference standard and blinding	Non-consecutive studies, or studies without consistently applied reference standards**	Case-control studies, or "poor or non-independent reference standard"	Mechanism-based reasoning
What will happen if we do not add a therapy? (Prognosis)	Systematic review of inception cohort studies	Inception cohort studies	Cohort study or control arm of randomized trial*	Case-series or case-control studies, or poor quality prognostic cohort study**	n/a
Does this intervention help? (Treatment Benefits)	Systematic review of randomized trials or <i>n</i> -of-1 trials	Randomized trial or observational study with dramatic effect	Non-randomized controlled cohort/follow-up study**	Case-series, case-control studies, or historically controlled studies**	Mechanism-based reasoning
What are the COMMON harms? (Treatment Harms)	Systematic review of randomized trials, systematic review of nested case-control studies, <i>n</i> -of-1 trial with the patient you are raising the question about, or observational study with dramatic effect	Individual randomized trial or (exceptionally) observational study with dramatic effect	Non-randomized controlled cohort/follow-up study (post-marketing surveillance) provided there are sufficient numbers to rule out a common harm. (For long-term harms the duration of follow-up must be sufficient.)**	Case-series, case-control, or historically controlled studies**	Mechanism-based reasoning
What are the RARE harms? (Treatment Harms)	Systematic review of randomized trials or <i>n</i> -of-1 trial	Randomized trial or (exceptionally) observational study with dramatic effect			
Is this (early detection) test worthwhile? (Screening)	Systematic review of randomized trials	Randomized trial	Non-randomized controlled cohort/follow-up study**	Case-series, case-control, or historically controlled studies**	Mechanism-based reasoning

Afstemming met andere beleidsdomeinen

Strategie	BD Werk	BD Onderwijs	BD Jeugd en Media
<i>S1. Suïcidepreventie gericht op de hele bevolking</i>	☒	☒	☒
<i>S2. Deskundigheidsbevordering bij professionals en sleutelfiguren</i>	☒	☒	☒
<i>S3. Suïcidepreventie bij kwetsbare groepen</i>	☒	☒	☒
<i>S4. Preventie bij suïcidale personen en ondersteuning naasten</i>			
<i>S5. Postventie na suïcide en ondersteuning nabestaanden</i>	☒	☒	☒
<i>S6. Onderzoek, monitoring, evaluatie</i>	☒		☒

Traject naar VASIII

Meer info:

[Gezondheidsconferentie suïcidepreventie 2021](#)

3e Vlaams Actieplan Suïcidepreventie (2022-2030) Voorstel

Gezondheidsdoelstelling
DE STERFTE DOOR ZELFDODING
TUSSEN 2020 EN 2030 VERMINDEREN MET
10%

**SAMEN KUNNEN
WE ZELFDODING
VOORKOMEN**

De 6 strategieën

1 Suïcidepreventie bij de hele bevolking

2 Deskundigheidsbevordering bij
professionelen en sleutelfiguren

3 Suïcidepreventie bij kwetsbare groepen

4 Preventie bij suïcidale personen &
ondersteuning naasten

5 Postventie na suïcide & ondersteuning
nabestaanden

6 Onderzoek, monitoring cijfers &
evaluatie actieplan

Concretisering acties

Continuerende acties: op basis van gunstige evaluatie VAS II

- Bereik
- Tevredenheid
- Effectiviteit

Nieuwe acties: op basis van actievoorstellen tijdens voortraject

Actievoorstel

O.b.v. Criteria
Besproken in
werkgroepen

Geoptimaliseerd
actievoorstel

o.b.v. feedback
werkgroepen
(USI)

Scoring
actievoorstel
(leden
werkgroepen)

Nood,
duurzaamheid,
bereik,
implementeer-
baarheid

Wetenschappelijke
analyse
actievoorstel

Levels van
evidentie (VLESP)

Gezondheids-
economische
evaluatie (selectie)

Gezondheids-
economisch team

Budgetinschatting

Door indiener

Beslissing i.v.m. al
dan niet
weerhouden actie

Door Agentschap,
Kabinet en VLESP

STRATEGIE 1: SUÏCIDEPREVENTIE BIJ DE HELE BEVOLKING

- Geestelijke gezondheidsbevordering via het versterken van beschermende factoren
- Doorbreken van stigma op psychische problemen en aanmoedigen van hulp zoeken
- Veilig bespreekbaar maken van suïcide in maatschappij en media
- Beperken van toegang tot dodelijke middelen en methodes

Continuerende acties

☐

- ☐ NokNok.be
- ☐ Warme steden en gemeenten
- ☐ Te Gek!?
- ☐ Warme William
- ☐ EHBP
- ☐ Mediawerking VLESP
- ☐ WSPD
- ☐ Lezingen algemeen publiek
- ☐ Samenwerking Infrabel
- ☐ Adviezen voor zorginstellingen

Nieuwe acties

☐

- ☐ Mentaal welbevinden in basis, secundair- en hoger onderwijs
- ☐ Warme Scholen
- ☐ Geluksdriehoek
- ☐ Mentaalmaatje
- ☐ Deskundigheidsbevordering apothekers
- ☐ Richtlijnen mbt beperken van toegang tot methodes

STRATEGIE 2: DESKUNDIGHEIDS- BEVORDERING BIJ PROFESSIONELEN EN INTERMEDIAIRS

Continuerende acties

- ☐ Breed ondersteunings- en vormingsaanbod (CGG-SP + CPZ)
- ☐ Settinggerichte preventierichtlijnen
- ☐ ASPHA

Nieuwe acties

- ☐ Deskundigheidsbevordering VR-tool
- ☐ DKB huisartsen via navorming
- ☐ Pilootproject setting werk
- ☐ DKB VDAB-bemiddelaars

STRATEGIE 3: SUÏCIDEPREVENTIE BIJ KWETSBARE GROEPEN

- Jongeren
- Ouderen
- Mannen
- LGBTQI+
- Financieel kwetsbare groepen en kwetsbare beroepsgroepen
- Personen in detentie
- Personen met een psychische problematiek

Continuerende acties

- ☐ **Jongeren:** Silver, fiches jeugdwerk, Awel, Moodspace
- ☐ **Ouderen:** Praktijkadviezen – e-learning
- ☐ **Mannen:** Kom uit je kop
- ☐ **LGBTQI+:** Lumi – Gendervonk
- ☐ **Personen in detentie:** in kaart brengen knelpunten implementatie
- ☐ **Personen met een psychische problematiek:** S2 – S4

Nieuwe acties

- ☐ **Jongeren:** versterken welbevinden jongeren in kwetsbare posities
- ☐ **Ouderen:** lezing algemeen publiek ouderen, i.s.m. Ouderenraad
- ☐ **LGBTQI+:** samenwerking Cavariva
- ☐ **Financieel kwetsbare groepen**
 - versterken mentaal welbevinden werklozen
 - land- en tuinbouwers
 - kwetsbare beroepsgroepen

STRATEGIE 4

LAAGDREMPELIGE INFORMATIE EN HULP AANBIEDEN

- Ontwikkelen en implementeren van richtlijnen en interventies ter bevordering van detectie en behandeling van suïcidale gedachten en gedrag
- Zorgcontinuïteit voor suïcidale personen bevorderen

Continuerende acties

- ☐ Zelfmoord1813
Zelfmoordlijn 1813
- ☐ BackUp
- ☐ SP-reflex en MDR
- ☐ Toekomstgerichte training
- ☐ MBCT-s
- ☐ LOES
- ☐ Leidraad zorgcontinuïteit en ondersteuning netwerken GGZ

Nieuwe acties

- ☐ **Zelfhulpapp** suïcidale jongeren
- ☐ **Zelfzorggroep** ervaringsgenoten na een suïcidepoging
- ☐ **MDR K&J** – autisme – personen met langdurige suïcidaliteit
- ☐ Tools om suïcidaliteit met jongeren te bespreken
- ☐ **Kortdurende interventie** voor personen na een suïcidale crisis (SCI)
- ☐ **Groepstraining** suïcidale jongeren
- ☐ Zorgcontinuïteit en ketenzorg vanuit **hulplijnen**
- ☐ Evaluatie en ontwikkeling zorgaanbod en FU (netwerken GGZ)

STRATEGIE 5

POSTVENTIE NA EEN SUÏCIDE EN ONDERSTEUNING NAASTEN

- Laagdrempelige informatie en hulp aanbieden aan nabestaanden
- Lotgenotencontact organiseren voor nabestaanden
- Ondersteuning bij postventie na een suïcide

Continuerende acties

☐

- ☐ Informatie en hulp voor nabestaanden – WerkgroepVerder.be
- ☐ Fysiek en online lotgenotencontact

Nieuwe acties

☐

- ☐ Uitbreiding laagdrempelige informatie voor nabestaanden
- ☐ Deskundigheidsbevordering hulpverleners mbt postventie
- ☐ Methodiek voor ondersteuning bij postventie na een suïcide

STRATEGIE 6

ONDERZOEK NAAR SUÏCIDALITEIT, MONITORING VAN CIJFERS EN EVALUATIE ACTIEPLAN

- Wetenschappelijk onderzoek naar suïcidaliteit
- Actuele registratie van suïcidaal gedrag
- Continue evaluatie van noden en acties

Continuerende acties

- ☐ Onderzoek SCOUT en EXPOSS
- ☐ Registratie suïcidepogingen
- ☐ Alertheid voor nieuwe noden en mogelijke nieuwe acties
- ☐ Evaluatie van de acties en het actieplan

Nieuwe acties

- ☐ Onderzoek mediarichtlijnconforme verhaallijn in fictie
- ☐ Onderzoek naar de impact van suïcide in de media
- ☐ Onderzoek naar risicoberoepen
- ☐ Actuele en gedetailleerde suïcidecijfers

Strategie-overschrijdende aandachtspunten

- Betrekken van naasten
- Inzetten van ervaringsdeskundigen
- Zelfzorg en ondersteunen van hulpverleners

Uitvoering VAS III

Nieuwe acties:

inschatting van budget en timing per actie (nog verder te concretiseren)

Continuerende acties:

focus op duurzame implementatie, evaluatie en actualisering (technisch & inhoudelijk)

Reeds opgestarte (nieuwe) acties

Suïcidepreventie bij de hele bevolking 	Deskundigheidsbevordering professionelen & intermediairs 	Suïcidepreventie bij kwetsbare groepen
• Mentaal welbevinden in lager, secundair en hoger onderwijs • Warme scholen • Geluksdriehoek • Mentaalmaatje • Deskundigheidsbevordering apothekers	• Deskundigheidsbevordering via VR-tool • Deskundigheidsbevordering VDAB-bemiddelaars • Pilotproject setting werk	• Versterken mentaal welbevinden bij werklozen (NEET-jongeren)

Reeds opgestarte (nieuwe) acties

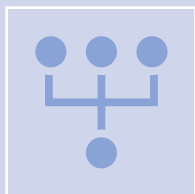
Preventie bij suïcidale personen en ondersteuning naasten 	Postventie en ondersteuning nabestaanden 	Onderzoek naar suïcidaliteit, monitoring van cijfers en evaluatie van het actieplan
Richtlijnen voor detectie en behandeling van suïcidale gedachten en gedrag bij: • Kinderen en jongeren • Personen met autisme • Langdurige suïcidaliteit Kortdurende interventie voor personen na een suïcidale crisis of suïcidepoging (SCI)	• Laagdrempelige informatie voor nabestaanden • Deskundigheidsbevordering hulpverleners mbt postventie	• Actuele en gedetailleerde suïdecijfers

Blijven inspelen op actuele ontwikkelingen en noden

Betrokkenheid andere beleidsdomeinen essentieel

Tussentijdse / permanente opvolging en monitoring

Speerpunten VLESP 2024

(o.v.v. goedkeuring BHO VLESP)

- Implementatie Leidraad Opvang en Evaluatie Suïcidaliteit (LOES)
- Pilootproject setting werk (IDEWE-VLESP)
- Gebruikersonderzoek en evaluatie WerkgroepVerder.be en Zelfmoord1813.be
- Opstart ontwikkeling methodiek voor postventie
- Uitvoering onderzoek (RCT) Suïcidale Crisis Interventie (SCI)
- Implementatie nieuwe / vernieuwde richtlijnen voor detectie en behandeling & SP-reflex
- Nodenbevraging naasten